

Ensuring rights and choices for all since 1969

ICPD25
International Conference on
Population and Development

POLICY BRIEF

สรุปข้อเสนอเชิงนโยบาย

การพัฒนาประชากร
เพื่ออนาคตที่ยั่งยืน
ของประเทศไทย

25 ปีหลัง
ICPD

©UNFPA/ Lexicon Co.,Ltd

ค วามสำเร็จของประเทศไทยเป็นที่น่าจดจำเสมอมา ระบบสาธารณสุขไทยแข็งแกร่ง การริเริ่มหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าซึ่งเป็นที่ยอมรับของหลายประเทศที่มุ่งพัฒนาระบบสาธารณสุขของตน ได้ช่วยลดความยากจนอันเกิดจากภาวะฉุกเฉินทางสุขภาพได้อย่างชัดเจน ความก้าวหน้าในการดูแลสุขภาพของการตั้งครรภ์ได้นำไปสู่อัตราการเสียชีวิตของแม่ที่ต่ำมาก การให้บริการวางแผนครอบครัวที่ทรงประสิทธิภาพสามารถลดความต้องการอันไม่ได้รับการตอบสนองแต่เดิมลงมาเหลือเพียงระดับต่ำ และการถ่ายทอดเชื้อเอชไอวีจากแม่สู่ลูกก็ถูกจัดยับยั้งได้ ในด้านการศึกษา การศึกษาระดับมัธยมเป็นที่เข้าถึงสำหรับเด็กส่วนใหญ่รวมทั้งเด็กในพื้นที่ห่างไกล และจำนวนแรงงานไทยที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีก็ทวีขึ้นเป็นสองเท่าในแต่ละทศวรรษ

ความก้าวหน้าดังที่ได้กล่าวมาสมควรแก่การเฉลิมฉลอง ทว่า ความท้าทายที่ประเทศไทยยังคงประสบอยู่ก็ยังมีมากมายหลายประการ กุญแจที่จะเบิกทางสู่การเป็นประเทศพัฒนาที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนภายใน พ.ศ. 2580 ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ก็คือการลงทุนในการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษาและสุขภาพ ท่ามกลางการหดตัวของกำลังแรงงาน ผลิตภาพ (productivity) ของแรงงานก็จำต้องเพิ่มสูงขึ้น การเคลื่อนเศรษฐกิจสู่ห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ต้องการกำลังแรงงานที่มีทักษะมากกว่าเดิม และแม้ที่ผ่านมามีความก้าวหน้าในด้านการศึกษารูปแบบ คุณภาพและความสอดคล้องระหว่างการศึกษากับการจ้างงานก็ยังคงต้องการการปรับปรุงแก้ไข ผลการเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมไทยใน

นับตั้งแต่การประชุมนานาชาติว่าด้วยเรื่องประชากรและการพัฒนา (International Conference on Population and Development: ICPD) เมื่อ 25 ปีก่อน ประเทศไทยได้ผ่านประสบการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางประชากรมาอย่างโดดเด่น อายุคาดเฉลี่ย (life expectancy) เพิ่มสูงขึ้น ภาวะเจริญพันธุ์ลดลงต่ำกว่าระดับการทดแทนประชากร (replacement level) โดยมีจำนวนเด็กเกิดใหม่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ สัดส่วนประชากรวัยทำงานจึงเพิ่มสูงขึ้นอย่างโรยทิ้ง ในปัจจุบันทั้งสัดส่วนและจำนวนคนวัยทำงานกลับเริ่มลดลงอีก ขณะที่ประชากรเริ่มก้าวสู่ภาวะสูงอายุน่าวิตก ความเปลี่ยนแปลงทางประชากรดังกล่าวนำมาซึ่งทั้งความท้าทายและโอกาสต่อประเทศไทย

วิชาวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มประเทศสมาชิกองค์การความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) แม้จะสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านบางประเทศก็ตาม ในโลกแห่งการแข่งขัน การกำหนดเป้าหมายให้สูงไว้มีความจำเป็น และจะต้องมีการใช้ทุกความพยายามที่เป็นไปได้เพื่อยกระดับผลการศึกษาในประเทศ และปรับสนามแข่งให้ทุกคนได้เริ่มจากระดับที่เท่าเทียมโดยเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาสอื่นเนื่องจากความยากจน หรือที่ไม่สามารถเข้าถึง

ประเทศไทยได้ตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ ICPD เป็นอย่างดี โดยมีกระบวนการรอบด้านในการพัฒนาและประชากร ซึ่งรวมถึงการช่วยให้ผู้คนสามารถตัดสินใจด้วยข้อมูลครบถ้วนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเจริญพันธุ์และอนามัยทางเพศของตนในฐานะที่เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม มีอีกหลายสิ่งที่จะอาจทำได้เพื่อขยายแนวคิดการวางแผนครอบครัวให้ครอบคลุมอนาคตทางการเจริญพันธุ์อันหลากหลายบนฐานการเลือกของบุคคลและคู่ครองตามความต้องการของตน ความยากลำบากในการสร้างสมดุลระหว่างการดูแลสุขภาพครอบครัวกับหน้าที่การงานซึ่งผู้หญิงหลายคนประสบ ได้ก่อให้เกิดระดับภาวะเจริญพันธุ์ที่ต่ำมาตั้งแต่ต้นในประเทศไทย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องคิดหากรอบนโยบายในการจัดการกับสภาวะปัญหาดังกล่าว เพื่อให้ความปรารถนาที่จะดูแลสุขภาพครอบครัวได้รับการตอบสนองโดยไม่จำเป็นต้องสละทางเลือกอื่นที่จะทำให้ชีวิตสมบูรณ์

การพัฒนาประชากร เพื่ออนาคตที่ยั่งยืน ของประเทศไทย

25 ปีหลัง
ICPD

©UNFPA/ KSSHA ตั้งมั่นภูวดล

การทำให้มั่นใจว่าคนรุ่นใหม่จะสามารถใช้ศักยภาพที่มีให้เป็นประโยชน์มากที่สุด คือความสำคัญสูงสุดสำหรับการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต ดังนั้น ปัญหาที่เยาวชนคนหนุ่มสาวประสบอยู่จึงจะต้องได้รับการตอบสนอง ปัญหาเหล่านี้ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำในโอกาสด้านการศึกษาและโอกาสอื่น ๆ อันเนื่องจากภูมิหลังทางเศรษฐกิจสังคม การอยู่ครองคู่กันแต่้วยเยาว์เป็นส่วนที่สูงโดยเฉพาะในประชากรกลุ่มด้อยโอกาส และความต้องการเข้าถึงบริการอนามัยเจริญพันธุ์ของเยาวชนที่ไม่ได้แต่งงาน เป็นต้น นอกจากนี้ ลูกหลานของแรงงานข้ามชาติจำก็ต้องสามารถเข้าถึงโอกาสการศึกษาและอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

ประชากรไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว กระบวนการดังกล่าวจะยังคงเดินหน้าต่อไปอย่างเต็มที่ที่ไม่ถดถอยในช่วงทศวรรษต่อไปที่จะมาถึง สัดส่วนของพลเมืองวัยตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจะเพิ่มเป็นสองเท่า จากร้อยละ 19 ในปีพ.ศ. 2562 ไปถึงในระดับมากกว่าหนึ่งในสามของประชากรทั้งหมดภายในปีพ.ศ. 2593 ในปีพ.ศ. 2561 จำนวนผู้สูงอายุเริ่มมีมากกว่าจำนวนเด็ก และภายในปีพ.ศ. 2578 จำนวนผู้สูงอายุก็จะมีสัดส่วนมากกว่าเด็กถึงสองเท่า การวางแผนตอบรับจำนวนผู้สูงอายุที่พุ่งสูงขึ้นจะต้องพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ว่าในกลุ่มประชากรดังกล่าวมีจำนวนหญิงสูงกว่าชาย และประชากรอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไปกำลังจะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น การวางแผนเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุในประเทศไทยที่ผ่านมาก้าวหน้าไปได้ ด้วยดีด้วยนโยบายและแผนระดับชาติที่ต่อเนื่อง ระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้นและสุขภาพที่ดีขึ้นในหมู่

ผู้สูงอายุช่วยให้ส่วนใหญ่พึ่งตนเองได้ หากในอนาคตอาจมีผู้สูงอายุจำนวนมาก ไม่น้อยที่จะมีสมาชิกในครอบครัวเพียงไม่กี่คน ซึ่งอาจไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกัน สำหรับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนนั้น ครอบครัวจะยังคงมีความสำคัญเสมอ แม้จะไม่สามารถเป็นที่พึ่งในการสนองตอบตามความต้องการจำเป็นทุกสิ่งได้

©UNFPA/ ชลิต สภาภักดี

ความเสมอภาคทางเพศเป็นแง่มุมแห่งการพัฒนาที่สำคัญประการหนึ่ง ประเทศไทยสามารถจัดการโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กหญิงและผู้หญิงได้ด้วยดี ระดับการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกำลังแรงงานรวมทั้งในตำแหน่งการบริหารระดับสูงเพิ่มสูงขึ้น และการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในทุกมิติของชีวิตชุมชนก็เพิ่มขึ้น ทว่าผู้หญิงไทยยังคงมีส่วนร่วมในทางการเมืองน้อย มีรายได้น้อยกว่าผู้ชาย ยังคงเสียเปรียบเนื่องด้วยบรรทัดฐานบทบาททางเพศภาวะ และยังคงเผชิญกับความรุนแรงบนฐานทางเพศภาวะอยู่ โครงการต่างๆ ของรัฐกำลังจัดการกับหลายประเด็นปัญหาดังกล่าวนี

กล่าวโดยรวมแล้ว ในขณะที่มีความตระหนักว่ายังคงมีงานที่จะต้องทำอีกมากในหลายขอบเขต นิกวาทแผนของประเทศไทยก็มีความมั่นใจว่าตนกำลังมุ่งสู่ทิศทางที่ถูกต้องในการสร้างและดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับประชากรและการพัฒนา ซึ่งช่วยประกันอนาคตอันยั่งยืนของประเทศไทยต่อไป ■

อ่านเพิ่มเติมได้ที่:

<https://thailand.unfpa.org/th/25-years-ICPD>

UNFPAThailand

UNFPA_Thailand

